

Riksantikvaren

Postboks 8196 Dep
0034 OSLO

ARKIV

KULTURHISTORISK MUSEUM Universitetet i Oslo	
Saksb. L160	Kopi - 7 APR. 2006
Ark: 0619-19	
Saksnr. 05/16307	Dok.nr.: 2

Søknad om dispensasjon etter kulturminneloven §8 fjerde ledd - Reguleringsplan for Ringhovdstølen - Ål kommune - 2 kullgroper på gbnr 19/2

Buskerud fylkeskommune sender herved ovennevnte reguleringsplan for behandling etter kulturminnelovens § 8, 4. ledd.

Tiltak: Reguleringsplan for Ringhovdstølen, Ål kommune.

Tiltakshaver: DBC Arkitektur AS på vegne av grunneier Britt Inger Liahagen.

Forundersøkelser: Planområdet ble registrert av Buskerud fylkeskommune sommeren 2005 (se vedlagt rapport). Det ble påvist 2 kullgroper, begge er lagt inn i Askeladden under kullgropfelt ID96642/-1 og-2. Videre ble det påvist ei rydningsrøys tolket som et nyere tids kulturminne. Rydningsrøysa er sett i relasjon til setervollen med de tre eldre bygningene, og derfor som del av et kulturmiljø med en viss verneverdi. Utviklingsavdelingen har anbefalt at området reguleres til å bli spesialområde med formål bevaring, noe som ikke er etterfulgt av Ål kommune.

På det tilsendte reguleringskartet er kullgropene avmerket som spesialområde til formål bevaring. Dette er feil da det skal søkes om dispensasjon for gropene. Vi har i telefonsamtale med Jan Petter Vad ved Ål kommune den 04.04.2006, gjort oppmerksom på at skravuren på reguleringskartet og i tegnforklaringen må fjernes før planen blir vedtatt. Vi mener dette er en mindre feil som enkelt kan ordnes opp i hos Ål kommune, parallelt med at vi oversender Riksantikvaren søknad om dispensasjon fra kulturminneloven. Dette med tanke på å unngå ytterligere forsinkelser i saksgangen.

Kulturmiljø: Området ligger på Ringhovdstølen ca. 925 moh. og ca 5 km nord for tettstedet Torpo. Planområdet består av et større utmarksområde samt to mindre felt med dyrket mark, et lengst sør og et ved stølen like sør for Ringhovdun. Terrenget stiger opp mot to bergkoller til ca 975 m høyde. Planområdet er dominert av bjørkeskog, og deler av området i øst og nord omfatter myr. Det er generelt mye stein og løsblokker i området.

Det er ikke tidligere registrert automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet. Det er imidlertid kjent automatisk fredete kulturminner i nærmiljøet til planområdet, dette i form av en

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Postadresse
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
Fylkeshuset
N-3020 Drammen

Besøksadresse
Hauges gate 89
E-postadresse
Postmottak@bfk.no

Telefon
32 80 85 00
Internett
www.bfk.no

Telefaks
32808676

Bankkonto
2200.07.13523
Foretaksregister
NO 964 951 373

Vår dato
04.04.2006

Vår referanse
05/00371-10

jernframstillingsplass, tre kullgroper og ei fangstgrop. Det er registrert en jernframstillingsplass (ID52437) ca 100 meter sør for planområdet. Videre er det registrert tre kullgroper ca 300 meter sør for planområdet ved Leikvollstølen. Kullgropene er ikke lagt inn i Askeladden, men er registrert i forbindelse med reguleringsplan for H17-området, Torpåsen i 2001. Det ligger ei fangstgrop (ID3677) ca 150 meter vest for planområdet. De nyregistrerte kullgropene inngår på denne måten i et større helhetlig kulturmiljø.

Kullgropene ID96642/-1 og -2 vil bli berørt av byggetiltaket, ved at de blir liggende inneklemt mellom de planlagte hyttene. Kullgropene er derfor anbefalt frigitt.

Planformålet er å legge til rette for 5 nye hyttetomter for fritidshytter. I tillegg inneholder planen 11 eksisterende hytter og 1 ubebygde tomt. Den ubebygde tomten er flyttet sammen med de 5 nye tomtene. Planen opphever den gamle disposisjonsplanen over området fra 1978. Hyttene må likevel plasseres slik at de oppfyller kravene i reguleringsbestemmelsene. Planforslaget er i samsvar med vedtatt arealdel av kommuneplanen.

Tiltakets samfunnsmessige betydning: Tiltaket er en privat utbygging. En hyttebygging i dette området bidrar til å styrke sentrumsutviklingen i tettstedet Torpo. Videre vil tiltaket gi positive ringvirkninger for Ål kommune, blant annet innenfor økonomi, handel og turisme.

Vurdering av kulturminnene: Kullgroper er en type automatisk fredete kulturminner det finnes svært mange av i øvre Buskerud. Det er ikke påvist andre typer kulturminner som eksempelvis jernframstillingsplasser eller røsteplasser i innenfor planområdet. De påviste kullgropene inngår derfor ikke i et helhetlig kulturmiljø som kan reguleres til å bli spesialområde med formål bevaring. I tillegg ligger kullgropene relativt spredt innenfor reguleringsplanen, samt at den ene kullgropa (ID96642-2) allerede er skjemet av hytteutbygging.

Fylkeskommunens tilråding: Utviklingsavdelingen tilrår at det gis dispensasjon etter kulturminneloven §8, fjerde ledd for kullgropene ID96642/-1 og -2 med vilkår om arkeologisk undersøkelse.

Høringsfrist: Forslaget til planen hadde høringsfrist til 31.03.2006. Vi har i vår uttalelse gjort Ål kommune oppmerksom på at fylkeskommunen har 4 måneders uttalefrist i saker med funn av automatisk fredete kulturminner, og at vi derfor har en uttalefrist til 23.06.2006. Vi har bedt Ål kommune om en skriftlig bekreftelse på dette, denne er foreløpig ikke mottatt.

Med hilsen

Kjersti Bærug Hulbakk e f
konst. fylkeskultursjef

Siv Anita Lundø
arkeolog

Vår dato
04.04.2006

Vår referanse
05/00371-10

Vedlegg:

- 1 Rapport fra kulturminneregistrering
- 2 Reguleringsplan med bestemmelser og kart
- 3 Tidligere sakspapir

Kopi med vedlegg til:

Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo Postboks 6762 St.Olavspl., 0130 OSLO

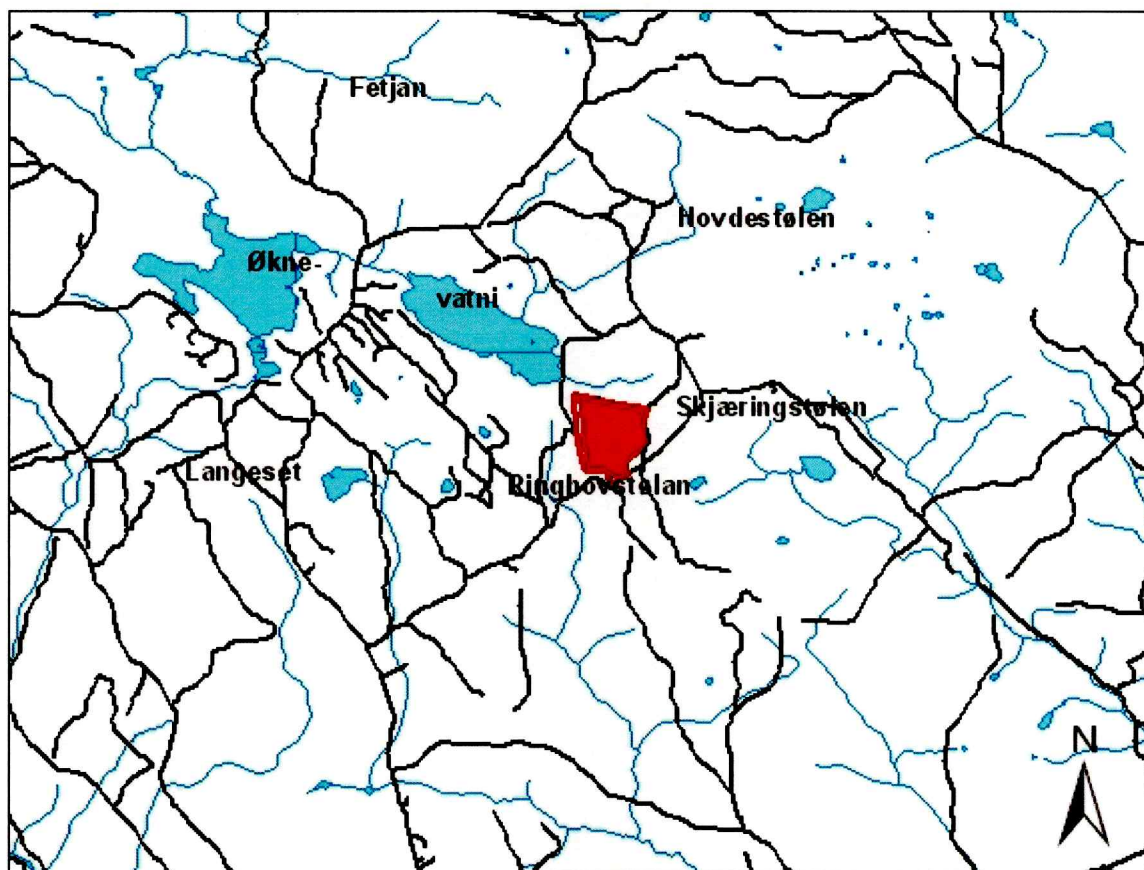
Kopi til:

Ål kommune

Torget 1, 3570 ÅL

RAPPORT FRA KULTURMINNEREGISTRERING AV UTMARKSOMRÅDE PÅ RINGHOVDSTØLEN I ÅI KOMMUNE

Fylke	Buskerud
Kommune	Ål
Gårdsnr., Gård	19/2, Barskrind/Barskindhjallen
Saksnr	05/00371-3714
Saken gjelder	Reguleringsplan for Ringhovdstølen
Kartblad	Øk-kart: BQ 63-5-2 M711 1616 III
Utført av	Vanja Tørhaug, Utviklingsavdelingen, Buskerud fylkeskommune
Utført dato	14.07.2005

1:50 000

Formål og bakgrunn for undersøkelsen

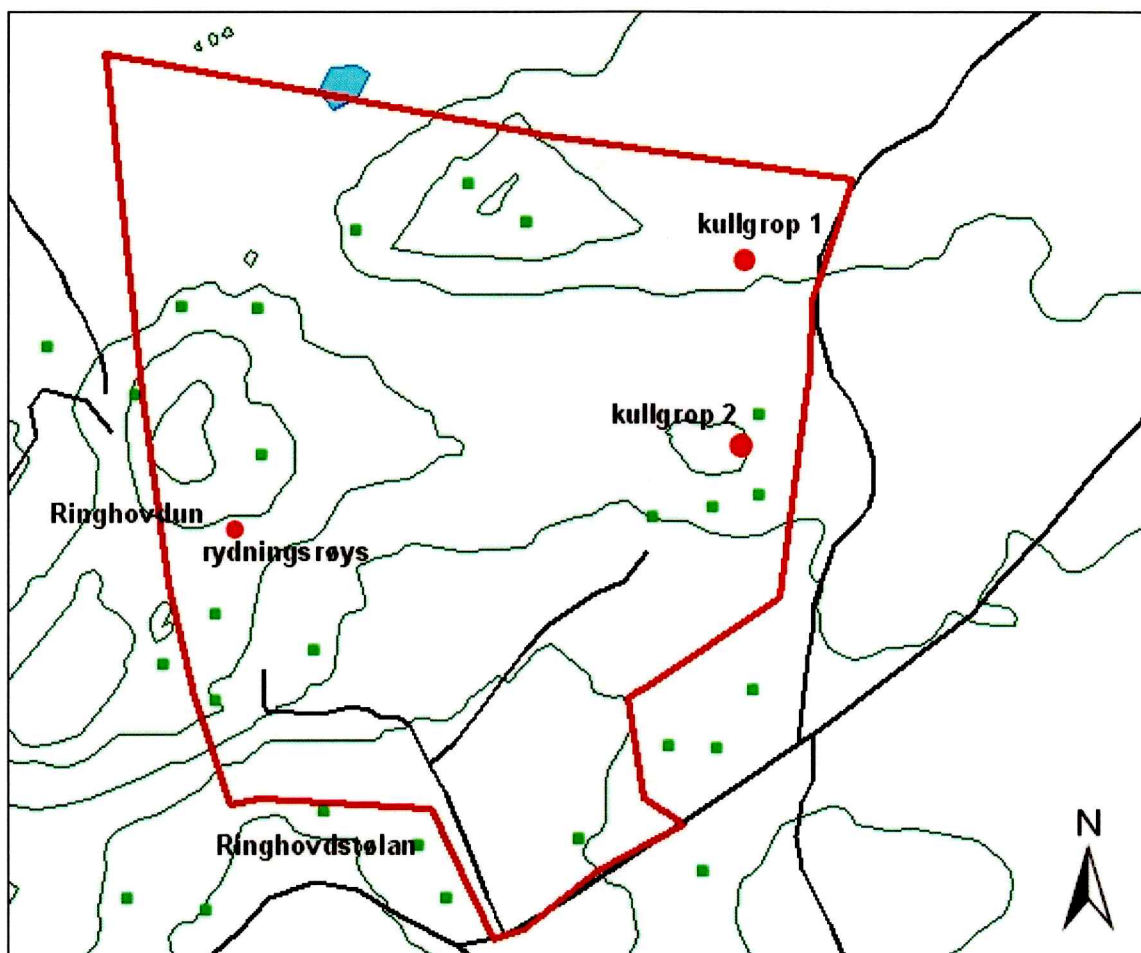
I forbindelse med en reguleringsplan for Ringhovdstølen i Ål kommune ble det foretatt en arkeologisk registrering av planområdet. Formålet med denne undersøkelsen var å påvise og avklare forholdet til automatisk fredede kulturminner.

Tidsbruk og bemanning

Undersøkelsen ble foretatt av Vanja Tørhaug. Det ble brukt 15 timer i felt, inkludert kjøring og 3 timer til etterbeid, til sammen 18 timer.

Områdebeskrivelse

Området ligger på Ringhovdstølen ca. 925 moh. og omfatter et større utmarksområde samt to mindre felt med dyrket mark, et lengst sør og et ved stølen like sør for Ringhovdun. Terrenget stiger opp mot to bergkoller til ca 975 m høyde. Planområdet er dominert av av bjørkeskog, og deler av området i øst og nord omfatter myr. Det er generelt mye stein og løsblokker i området.

1:5 000

Tidligere arkeologiske registreringer

Innenfor planområdet er det ikke tidligere registrert kulturminner. I nærområdet rundt like sør for og vest for Ringhovdstølen finnes det imidlertid en rekke kulturminner som kullgroper og jernvinneanlegg.

Registrering av automatisk fredete kulturminner

Det ble sett etter synlige kulturminner på overflaten i begge områdene. Det ble her lett spesielt etter kullgroper og jernvinneanlegg. Det ble funnet to kullgroper, og disse lå begge øst i området.

Kullgrop 1 ble registrert NØ i området på 950 m høyde, på flatene SØ for bergkollen. Her er terrenget åpent, og vegetasjonen er dominert av brisk med noe spredt bjørk. Kullgropen er rektangulær og inneholder noe kull i bunnen og i sidene.

Kullgrop 1 (ID96642-1)

Diameter: 2,5 m (Ø-V) 2,8 m (N-S)	Koordinater: X 483736 Y 6730819
Dybde: 0,4 m	

Kullgrop 2 ligger øst i området på 950 m høyde, på østsiden av en liten kolle 10 m S for en hytte. Vegetasjonen i området består av tett brisk og vier med noe bjørk og innslag av gran. Kullgropen er rektangulær og har noe kull i bunnen av gropen.

Kullgrop 2 (ID96642-2)

Diameter: 2,5 m (N-S) 3,5 m (Ø-V)	Koordinater: X 483731 Y 6730695
Dybde: 0,7 m	

Registrering av nyere tids kulturminner

Det ble registrert en rydningsrøys i området. Denne ligger i skogkanten 5 m SV for en kjerrevei like N for jordet på stølen sør ved Ringhovdin. Røysa er rund og består av mellomstor og små stein.

Rydningsrøys

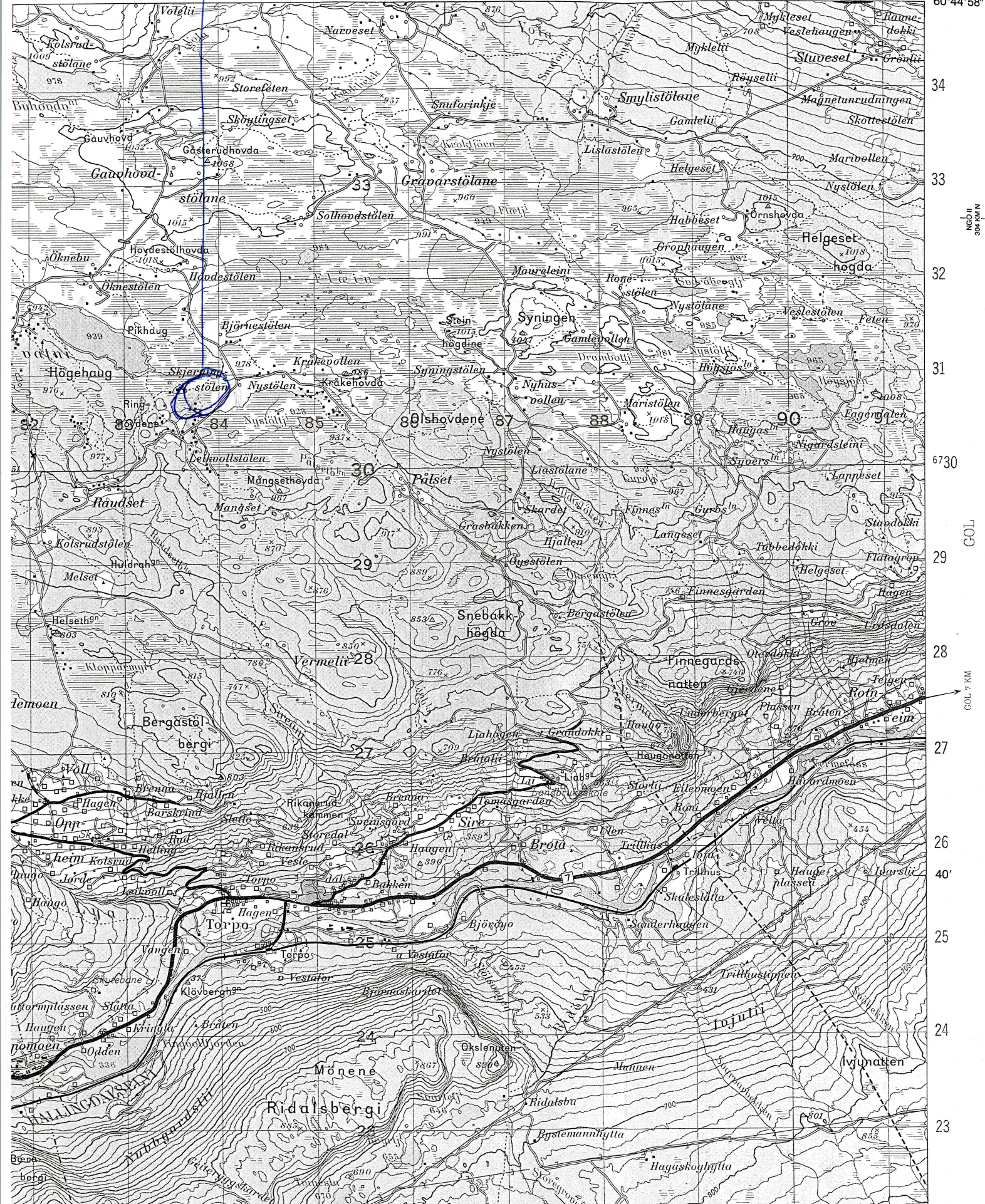
Diameter: 2,8 m (N-S) 2,3 m (Ø-V)	Koordinater: X 483401 Y 6730643
Høyde: 0,5 m	

Drammen, 22.07.2005
Vanja Tørhaug

NGO II
23 KM A

Ranområde

0'82 83 84 85 86 45' 87 88 89 90 91 50' 8°50'35" 60°44'58"

Lokalitet - 96642 - Arkeologisk lokalitet -**Klassifisering**

Kategori: Arkeologisk lokalitet **Art:** Kullgropfelt

Stedfesting

Fylke: Buskerud **ØK-kart:** BQ063-5-2
Kommune: Ål
Gårdsnavn: Barskrind

Eiendomsopplysninger

Kommune: Ål **Festenr:** 0
Gnr: 19 **Seksjonsnr:** 0
Bnr: 2
Bruksnavn: Barskrindhjallen

Geometri

Koordinatsystem: UTM sone 33 (EUREF89/WGS84)
Nord: 6747265.1 **Øst:** 156655.7

Metadata på digital stedfesting:

Målemetode: GPS Kodemåling, enkeltmålinger
Nøyaktighet (cm): 500

Oppretting og ansvar**Registrert**

Dato: 13.03.2006 **Ansvarlig etat:** Buskerud fylkeskommune
Utført av: Vanja Tørhaug **Instans:**
Registreringstype: Reguleringsplan

Detaljer**Beskrivelse:**

Kullgropfelt bestående av 2 kullgroper.

Terrengbeskrivelse:

Kupert utmarksterreng bevoxt med bjørkeskog med myrområder i øst og nord.

Tilhørende enkeltminner

96642 Kullgropfelt
 1 Kullgrop AUT
 2 Kullgrop AUT

Nytt enkeltminne

Eksporter

Vis på kart

Sammendrag lokalitet

- Synlig over markoverflaten

Registreringstype: Reguleringsplan

Endre

Endre kategori til "Annet minne"

Vernestatus: Automatisk fredet

Lovgrunnlag: Kulturminneloven av 1978

Paragraf: 4

Tilstand: Intakt

Tilstandsdato: 13.03.2006

Enkeltminne - 96642-1 - Arkeologisk enkeltminne - Kullgrop -**Klassifisering**

Kategori: Arkeologisk enkeltminne **Art:** Kullgrop
Opprinnelig funksjon: Industri, fremstilling, produksjon.
Hovedgruppe: Sekundærnæringer
Status:

Stedfesting

Fylke: Buskerud
Kommune: Ål

Geometri

Koordinatsystem: UTM sone 33 (EUREF89/WGS84)
Nord: 6747264.3 **Øst:** 156656.1

Metadata på digital stedfesting:

Målemetode: GPS Kodemåling, enkeltmålinger
Nøyaktighet (cm): 500

Datering

Datering: Yngre jernalder - middelalder **Metode:** Typologisk
Eksakt datering: **Kvalitet:** Sannsynlig

Detaljer

Beskrivelse:
Indre mål: 2,8 x 2,5 m Bunnform: Rektangulær ; Dybde: 0,4 m

Tilhørende lokalitet

96642 Kullgropfelt
├─ 1 Kullgrop AUT
└─ 2 Kullgrop AUT

Sammendrag enkeltminne

Vernestatus: Automatisk fredet
Lovgrunnlag: Kulturminneloven av 1978
Paragraf: 4

Eksporter

Vis på kart

Endre

Slett

Endre kategori til "Annet minne"

Enkeltminne - 96642-2 - Arkeologisk enkeltminne - Kullgrop -**Klassifisering**

Kategori: Arkeologisk enkeltminne **Art:** Kullgrop
Opprinnelig funksjon: Industri, fremstilling, produksjon.
Hovedgruppe: Sekundærnæringer
Status:

Stedfesting

Fylke: Buskerud
Kommune: Ål

Geometri**Datering**

Datering: Yngre jernalder - middelalder **Metode:** Typologisk
Eksakt datering: **Kvalitet:** Sannsynlig

Detaljer

Beskrivelse:
Indre mål: 3,5 x 2,5 m Bunnform: Rektangulær ; Dybde: 0,7 m

Tilhørende lokalitet

R 96642 Kullgropfelt
┌ R 1 Kullgrop AUT
└ R 2 Kullgrop AUT

Sammendrag enkeltminne

Vernestatus: Automatisk fredet
Lovgrunnlag: Kulturminneloven av 1978
Paragraf: 4

Eksporter

Vis på kart

Endre

Slett

Endre kategori til "Annet minne"

Høeg - Pollen, 876 842 262 MVA,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

ARKIV

Larvik, 10/11-06.

Til Lil Gustafson.

Analyse av 2 kullprøver fra Ringhovdstølen, Barskrind, 19/2, Ål kommune, Buskerud, Tiltakskode 758057, Prosjektkode 420807, Aks. nr. 2006/257, C 55526.

55521/1.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 28 Betula (bjerk) og 12 Pinus (furu). Godt daterbart materiale 4,6 g.

55526/2.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Betula (bjerk). Godt daterbart materiale 45,4 g.

Helge Irgens Høeg

KULTURHISTORISK MUSEUM Universitetet i Oslo		
Saksb. L160	- 9 FEB. 2007	Kopi
Ark.: 0619-19		
Saksnr. 05/16307	Doknr.:	12

Consistent Accuracy
Delivered On Time.

Beta Analytic Inc.

4985 SW 74 Court
Miami, Florida 33155 USA
Tel: 305 667 5167
Fax: 305 663 0964
beta@radiocarbon.com
www.radiocarbon.com

MR. DARDEN HOOD
Director

Mr. Ronald Hatfield
Mr. Christopher Patrick
Deputy Directors

ARKIV

KULTURHISTORISK MUSEUM	
Universitetet i Oslo	
Saksb.	Kopi
L160	- 9 FEB. 2007
Ark:	0819-19
Saksnr.	Dok.nr.:
05/16307	14

January 3, 2007

Dr. Lillian Gustafson
Universitetet i Oslo
Museum of Cultural History
Postboks 6762
St. Olavs plass
Oslo, N-0130 Norway

RE: Radiocarbon Dating Results For Samples Golberg R1, Golberg R2, Golberg R3, Ringhovd R2, Slatteli R4

Dear Dr. Gustafson:

Enclosed are the radiocarbon dating results for five samples recently sent to us. They each provided plenty of carbon for accurate measurements and all the analyses proceeded normally. As usual, the method of analysis is listed on the report with the results and calibration data is provided where applicable.

As always, no students or intern researchers who would necessarily be distracted with other obligations and priorities were used in the analyses. We analyzed them with the combined attention of our entire professional staff.

If you have specific questions about the analyses, please contact us. We are always available to answer your questions.

Our invoice is enclosed. Please, forward it to the appropriate officer or send VISA charge authorization. Thank you. As always, if you have any questions or would like to discuss the results, don't hesitate to contact me.

Sincerely,

BETA ANALYTIC INC.

DR. M.A. TAMERS and MR. D.G. HOOD

UNIVERSITY BRANCH
4985 S.W. 74 COURT
MIAMI, FLORIDA, USA 33155
PH: 305/667-5167 FAX: 305/663-0964
E-MAIL: beta@radiocarbon.com

REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES

Dr. Lillian Gustafson

Report Date: 1/3/2007

Universitetet i Oslo

Material Received: 11/30/2006

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	¹³ C/ ¹² C Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 224113 SAMPLE : Golberg R1 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1440 to 1650 (Cal BP 510 to 300)	390 +/- 50 BP	-26.1 o/oo	370 +/- 50 BP
Beta - 224114 SAMPLE : Golberg R2 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1290 to 1430 (Cal BP 660 to 520)	610 +/- 50 BP	-26.1 o/oo	590 +/- 50 BP
Beta - 224115 SAMPLE : Golberg R3 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1220 to 1290 (Cal BP 730 to 660)	760 +/- 40 BP	-25.4 o/oo	750 +/- 40 BP
Beta - 224116 SAMPLE : Ringhovd R2 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 980 to 1160 (Cal BP 960 to 800)	1000 +/- 40 BP	-25.6 o/oo	990 +/- 40 BP
Beta - 224117 SAMPLE : Slatteli R4 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 880 to 1050 (Cal BP 1070 to 900) AND Cal AD 1090 to 1130 (Cal BP 860 to 820) Cal AD 1140 to 1140 (Cal BP 810 to 810)	1030 +/- 60 BP	-24.1 o/oo	1050 +/- 60 BP

Dates are reported as RCYBP (radiocarbon years before present, "present" = 1950A.D.). By International convention, the modern reference standard was 95% of the C14 content of the National Bureau of Standards' Oxalic Acid & calculated using the Libby C14 half life (5568 years). Quoted errors represent 1 standard deviation statistics (68% probability) & are based on combined measurements of the sample, background, and modern reference standards.

Measured C13/C12 ratios were calculated relative to the PDB-1 international standard and the RCYBP ages were normalized to -25 per mil. If the ratio and age are accompanied by an (*), then the C13/C12 value was estimated, based on values typical of the material type. The quoted results are NOT calibrated to calendar years. Calibration to calendar years should be calculated using the Conventional C14 age.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-25.6:lab. mult=1)

Laboratory number: **Beta-224116**

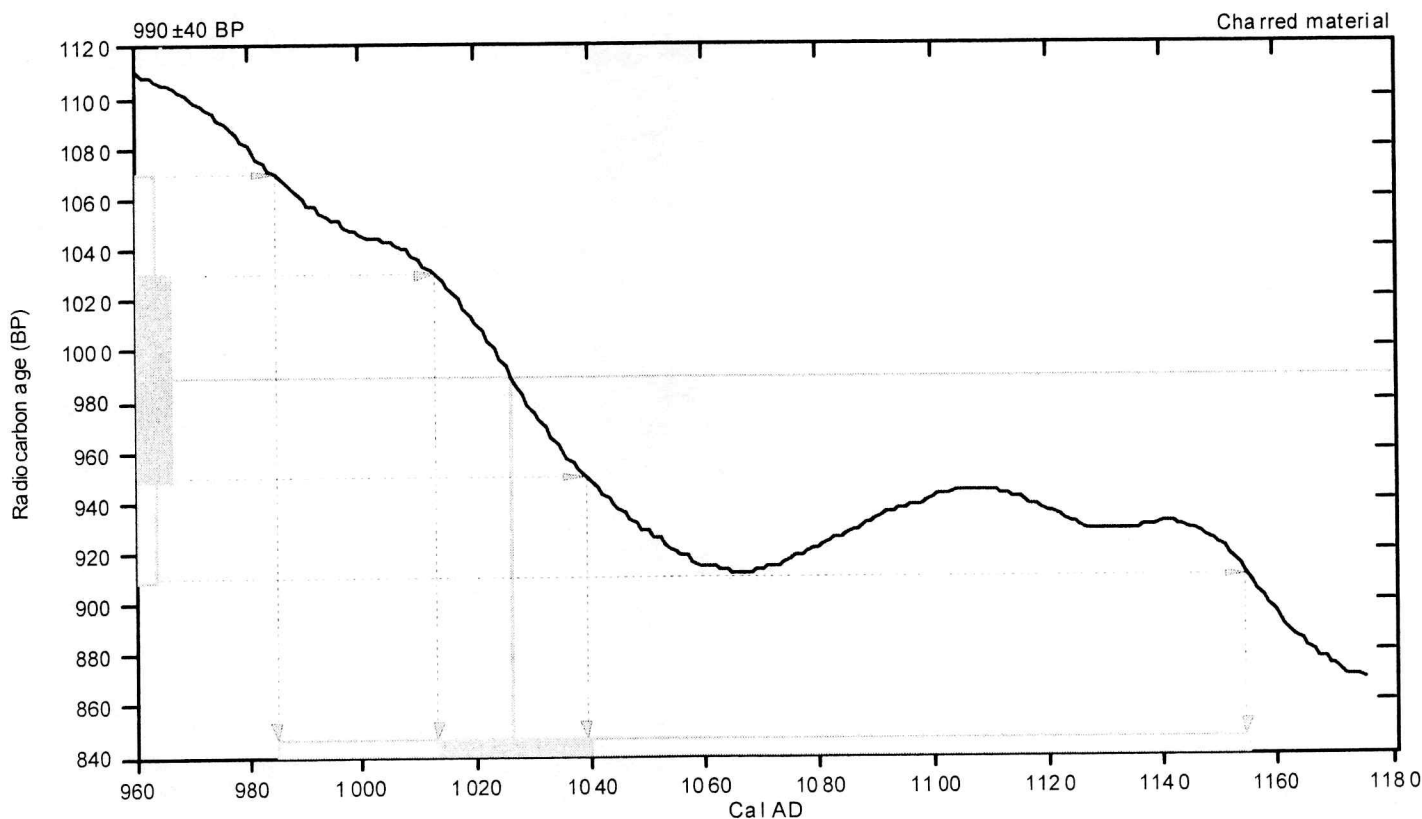
Conventional radiocarbon age: **990±40 BP**

2 Sigma calibrated result: Cal AD 980 to 1160 (Cal BP 960 to 800)
(95% probability)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: **Cal AD 1030 (Cal BP 920)**

1 Sigma calibrated result: Cal AD 1010 to 1040 (Cal BP 940 to 910)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL04

Calibration Database

INTCAL04 Radiocarbon Age Calibration

IntCal04: Calibration Issue of Radiocarbon (Volume 46, nr 3, 2004).

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35 (2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

UNIVERSITETET
I OSLO

KOPI

Britt Inger Liahagen
3579 Torpo

ARKIV

KULTURHISTORISK MUSEUM

Fornminneseksjonen
Postboks 6762 St. Olavs plass
0130 Oslo

Besøksadresse
St. Olavs gt. 29

Telefon: 22 85 19 13
Telefaks: 22 85 19 38

E-mail: lillian.gustafson@khm.uio.no

Deres ref:
Vår ref: 05/16307 -15
Saksbehandler: Lil Gustafson

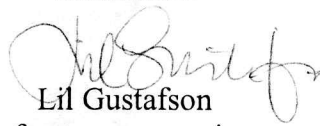
Oslo, 06. februar 2007

**Oversendelse av rapport om arkeologisk utgravning
Reguleringsplan for Ringhovdstølen
Barskrind, 19/2, Ål kommune, Buskerud**

Her oversendes rapporten om undersøkelsen av kullgroper som ble foretatt i september 2006. Undersøkelsen ga ny informasjon om kullproduksjon og jernfremstilling i Ål. Av de to undersøkte gropene er en C14-datert til 990-1160 e.Kr., altså sein vikingtid/tidlig middelalder. Den inneholdt bare bjørk, mens det var både bjørk og furu i den andre gropa. Siden det er kjent en jernfremstillingsplass i området, er kullet trolig beregnet for fremstilling av jern..

Regnskap for undersøkelsen vil bli oversendt så snart det er mulig.

Med hilsen

Lil Gustafson
førstemanuensis

Vedlegg: Rapport

Kopi med vedlegg:

Buskerud fylkeskommune, Utviklingsavdelingen, Fylkeshuset, 3020 Drammen
Riksantikvaren, Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo

Museum of Cultural History
University of Oslo

Vedlegg 4 / Tilhører
Sak: 05/16307-15

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
FORNMINNESEKSJONEN
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

KOLGROPER

RINGHOVDSTØLEN

BARSKRIND 19 / 2
ÅL, BUSKERUD

Anne Skogsfjord

Oslo 2006

**KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO**

Gårds-/ bruksnavn	G.nr./ b.nr.
Barskrind	19/2
Kommune	Fylke
Ål	Buskerud
Saksnavn	Kulturminnetype
Ringhovdstølen	Kolgroper
Saksnummer (arkivnr. Kulturhistorisk museum)	Tiltakskode/ prosjektkode
05/ 16307	758057/ 420807
Eier/ bruker, adresse	Tiltakshaver
Britt Inger Liahagen, 3579 Torpo	DBC Arkitektur AS
Tidsrom for utgravning	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum
28/9-06	M711,1616 III, 2-NOR/ 32VMN837307
ØK-kart	ØK-koordinater
BQ 63-5-2	NGO 1948 Gauss-K. Akse 2, 302131N, 17314Ø (kolgrop 1)
A-nr.	C.nr.
2006/ 257	55526
ID-nr (Askeladden)	Negativnr. (Kulturhistorisk museum)
96642, 1-2	Cf 32504
Rapport ved:	Dato:
Anne Skogsfjord	20.10.2006
Saksbehandler:	Prosjektleder:
Lil Gustafson	Lil Gustafson

SAMANDRAG

Reguleringsplanen for Ringhovdstølen i Ål kommune gjeld ei privat utbygging der det skal leggjast til rette for fem nye hyttetomter i eit seterområde ca. fem km nord for Torpo sentrum. Buskerud fylkeskommune registrerte området og det vart funne to kolgroper, begge låg aust i planområdet.

Kolgroper som har blitt undersøkt i Ål tidlegare, har forskjellig form, både runde og firkanta. Kolgropene på Ringhovdstølen ser ut til å vera firkanta, men det er vanskeleg å seie ut i frå prøvestikk. Det er registret jernvinneanlegg i nærleiken av gropene, utanfor planområdet, det er derfor sannsynleg at kolgropene har samanheng med framstilling av jern.

Treslaga i kolprøva frå R1 var bjørk og furu. Prøva frå R2 hadde kun bjørk, denne vart datert til 980-1160 e.Kr., altså vikingtid / tidleg middelalder. Resultata frå undersøkingane av kolgroper i Ål kommune i 2004 og 2005 viste at dei fleste dateringar samla seg innanfor 900-1250 e.Kr. Datering av R2 passar godt med tidlegare resultat.

INNHALD

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKJINGA	2
2. DELTAKARAR, TIDSROM	2
3. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER	2
4. UTGRAVINGA	3
4.1 Problemstillingar – prioriteringar	3
4.2 Utgravingsmetode	4
4.3 Gjennomføring av utgravinga	4
4.4 Kjeldekritiske forhold	4
4.5 Utgravninga	5
5.5.1 Analyser	7
4.6 Konklusjon. Vurdering av utgravningsresultata.	7
5. LITTERATUR	7
6. VEDLEGG	8
Teikningar	8
Fotoliste	10
Kart	10
Kolprøver	11
Analyser	12

RAPPORT FRÅ ARKEOLOGISK UTGRAVNING
REGULERINGSPLAN FOR RINGHOVDSTØLEN
BARSKRIND, 19/2, ÅL KOMMUNE, BUSKERUD
ANNE SKOGSFJORD

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKJINGA

Reguleringsplanen for Ringhovdstølen i Ål kommune gjeld ei privat utbygging der det skal leggjast til rette for fem nye hyttetomter i eit seterområde ca. fem km nord for Torpo sentrum, der det allereie eksisterar 11 hytter og ei ubebygd tomt. Planforslaget er i samsvar med vedtatt arealdel av kommuneplanen. Buskerud fylkeskommune registrerte området 14. juli 2005 (rapport ved Vanja Tørhaug), det vart funne to kolgroper, begge låg aust i planområdet. I brev av 4. april 2006 frå Buskerud fylkeskommune til Riksantikvaren, vart det foreslått ein dispensasjon for dei to kolgropene (ID 96642, 1-2), med vilkår om ei arkeologisk undersøkjing. Kulturhistorisk museum støtta fylkeskommunes forslag i brev av 19. april 2006 til Riksantikvaren. Riksantikvaren gav i brev av 8.mai 2006 løyve om inngrep i dei to kolgropene, med vilkår om ei arkeologisk undersøkjing. Reguleringsplanen vart vedteken i Ål kommunestyre 15. juni 2006. Tiltakshavar er DBC Arkitektur AS på vegne av Britt Inger Liahagen. Bestilling av arkeologisk undersøkjing er datert 22. august 2006. Tiltakshavar står for kostnadene av utgravinga.

2. DELTAKARAR, TIDSROM

Undersøkjinga vart gjennomført av Anne Skogsfjord 28. september 2006. Vêret var fint og tørt.

3. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER

Planområdet ligg ca. 925 moh., på Ringhovdstølen, ca fem km nord for tettstaden Torpo. Her er to mindre felt med dyrka mark, ellers er det skog og myrer. Vegetasjonen i området består av tett brisk og vier med noko bjørk og innslag av gran. Det er generelt mykje stein og lausblokker i området.

Landskap på Ringhovdstølen. Utsikt mot aust, prøvestikk, kolgrop R2, i framgrunnen (bilete 17).

I dei øvre delane av dalføra i Buskerud er det registrert ei rekkje jernvinneanlegg og kolgroper. Dateringar av jernvinneanlegg frå Hallingdalsprosjektet viser produksjon både i eldre og yngre jernalder. Ut i frå ¹⁴C-dateringar frå øvre Hallingdal reknar ein med at produksjonen av jern var størst i merovingertid og middelalder, medan produksjonen ser ut til å ha sunke i vikingtid, og produksjonen av jern tok slutt på 1300-talet (Bloch-Nakkerud og Lindblom 1994:43ff).

Buskerud Fylkeskommune ved Vanja Tørhaug (2005) registrerte kolgropene med desse måla:

Kolgrop	Diameter (m)	Djupde (m)
R1	2,5 x 2,8	0,4
R2	2,5 x 3,5	0,7

4. UTGRAVINGA

4.1 PROBLEMSTILLINGAR – PRIORITERINGAR

Kolgroper er å rekne for eit massemateriale. Dei fleste slike groper er datert til middelalder, men det fins også eldre og yngre eksempel. Den store mengda kolgroper gjev interessante mogelegheitar til å vurdere produksjonen av kol i samband med jernvinne og / eller smieverksemd, og på denne måten kaste lys over økonomiske forhold i middelalderen. Både form og dimensjon ser ut til å ha variert i ulike distrikt, og kan bidra til å avgrense tradisjonsområde. Eit interessant forhold er gropenes form som i aust (Hedmark) vanlegvis er kvadratisk eller rektangulær, medan formen er rund lenger vest. Ein reknar med at kolgropenes form har samanheng med korleis dei er bygd opp, og kan reflektere ulike tradisjonar eller ulikskap i tid. Grensa mellom formene har ein tidlegare trudd har gått ved Mjøsa, slik at Ål ligg i det vestlege tradisjonsområdet. Nyare undersøkjingar har imidlertid vist at denne grensa ikkje er fast,

og at det fins kolgroper med kvadratisk eller rektangulær form også i vest. Jernvinne og kolgroper har vore eit viktig kulturhistorisk tema i fleire av dei store prosjekta innanfor KHM sitt distrikt: Dokkaprojektet, Oppland og Rødsmoprojektet, Hedmark og Gråfjellprojektet, Hedmark.

I Ål kommune er det tidlegare undersøkt fleire kolgroper. To større undersøkingar vart gjort i 2004 og 2005, Liatoppen og Skrindehaugen. Gropene har forskjellig form, runde og firkanta. Dei fleste dateringar samlar seg innanfor 900-1250 e.Kr., men det fins også nokre som er datert til 14-1500-talet. Dette viser at det er lang tradisjon for brenning av kol i grop i kommunen, frå vikingtid til seinmiddelalderen. Eit interessant forhold er dateringane frå vikingtid, ein periode med få spor av jernvinne i øvre Buskerud. Dette representerar eit foreløpig uløyst problem, då ein reknar at jernproduksjonen i denne perioden kan ha vore omfattande. Det er derfor viktig å samle mest mogeleg informasjon om verksemda knytt til jernvinne.

Sidan dette er eit mindre tiltak vart gropene kun dokumentert i overflata, og med prøvestikk. Kolprøver vart tatt ut til vedartsanalyse og datering.

4.2 UTGRAVINGSMETODE

Overflatedokumentasjonen vart utført ved at ei vatra snor blei spent tvers over gropa og vollen, deretter vart gropa teikna i plan og profil. Prøvestikka blei hovudsakleg lagd slik at ein av veggane var parallell med snora. Profilen i prøvesticket blei teikna, og kolprøve vart tatt ut av prøvesticket. Gropene blei også dokumentert med foto både før og etter graving.

4.3 GJENNOMFØRING AV UTGRAVINGA

Utgravinga vart gjennomført etter planen. Kolgropene var overgrodd med lyng og einerbuskar, så ein del rydding måtte gjerast før gropene kunne dokumenterast. Gropene hadde ingen synleg voll, og det var umogeleg å ta ytre mål av gropa på grunn av eit ujamnt terreng og kraftig vegetasjon . Både indre mål og botnplan var svært tydleg.

4.4 KJELDEKRITISKE FORHOLD

Dei aktuelle kolgropene har sannsynlegvis samanheng med jernvinne sidan eit slikt anlegg er kjend i nærmiljøet, og har derfor stor kunnskapsverdi. Det hadde vore interessant å snitte gropene med maskin for å kva form kollaget har sidan gropene på overflata ser ut til å vera firkanta, men sidan dette er eit lite tiltak vart gropene bare undersøkt med prøvestikk.

4.5 UTGRAVNINGA

Kolgrop R1 til venstre og R2 til høgre (bilete 14).

Dei to gropene var litt ulike i form, den eine var tydeleg rektangulær, medan den andre var meir firkanta. Gropene hadde ingen voll, men ut i frå den ujamne fasongen på kolgrop R1 tolkar eg dette som at mykje masse har blitt ført tilbake i gropa etter at kolet har blitt henta ut. På R1 var kollaget dekt av 40 cm jord.

Kol-grop nr.	Før utgraving				Etter utgraving	
	Indre mål (cm)	Djupde (cm)	Botnplan (cm)	Botnplan form	Kollag tjukkelse (cm)	Gropas djupde (cm)
R1	300 x 290	70	220 x 200	Ujevn/ firkanta	5	84
R2	220 x 300	40	165 x 260	Rektangulær	15	49

Kolgrop R1, plan (bilete 20).

Prøvestikk, R1 (bilete 19).

Kolthrop R2, plan (bilete 23).

Prøvestikk R2 (bilete 22).

5.5.1 ANALYSER

Treslaga i kolprøva frå R1 var bjørk og furu. Prøva frå R2 hadde kun bjørk, denne vart datert til 980-1160 e.Kr., altså vikingtid / tidleg middelalder.

4.6 KONKLUSJON. VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATA.

Kolgroper som har blitt undersøkt i Ål tidlegare, har forskjellig form, både runde og firkanta. Kolgropene på Ringhovdstølen ser ut til å vera firkanta, men det er vanskeleg å seie ut i frå prøvestikk. Tidlegare har ein trudd at kolgroper i aust var kvadratiske eller rektangulære, medan formen var rund lenger vest. Resultata frå Ål viser at det fins ulike former i same område til same tid.

Trevirket i kolprøva frå R1 viste både bjørk og furu. Når vi finn blanding av furu og bjørk i ei prøve treng det ikkje vera at ein brende bjørk og furu i ei blanding. Frå nyare tid veit vi at ein har unngått å blande ulike treslag fordi dei blir forkola ved ulik temperatur og etter ulik tid. Sidan kolet også blir tent og brent ved ulik temperatur, er det risikabelt å bruke fleire slags tre (Bloch-Nakkerud og Lindblom 1994:46).

Resultata frå undersøkingane av kolgroper i Ål kommune i 2004 og 2005 viste at dei fleste dateringar samla seg innanfor 900-1250 e.Kr. Dateringane av R2 til 980-1160 e.Kr. passar godt med tidlegare resultat. Vikingtid har tidlegare vore ein periode med få spor av jernframstilling i øvre Buskerud, dateringane frå Ål vitnar om at jernproduksjon i dette området.

5. LITTERATUR

Bloch-Nakkerud, Tom og Inge Lindblom

1994 *Far etter folk i Hallingdal. På leiting etter den eldste historia.* Gol

Larsen, Jan Henning

2004 Jernvinna på Østlandet i yngre jernalder og middelalder – noen kronologiske problemer. *Viking 2004:139-170.*

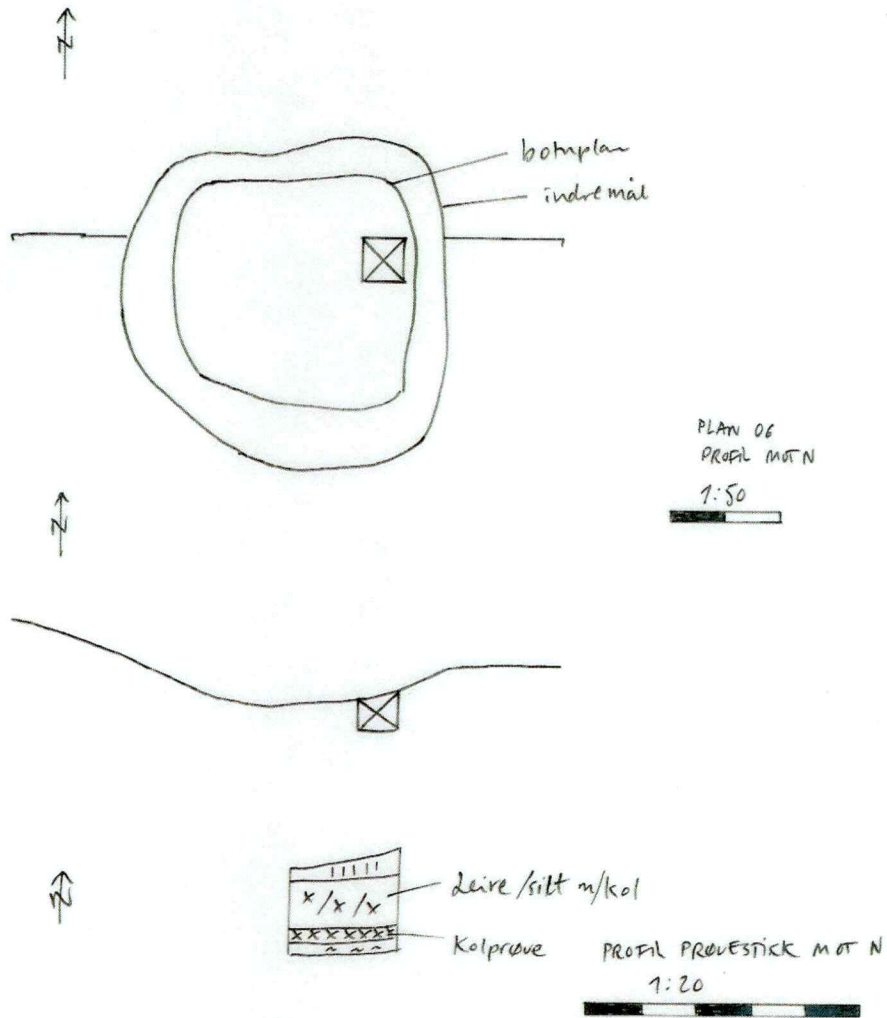
Tørhaug, Vanja

2005 *Rapport fra kulturminneregistrering av utmarksområde på Ringhovdstølen i Ål kommune.* Utviklingsavdelingen, Buskerud fylkeskommune.

6. VEDLEGG

TEIKNINGAR

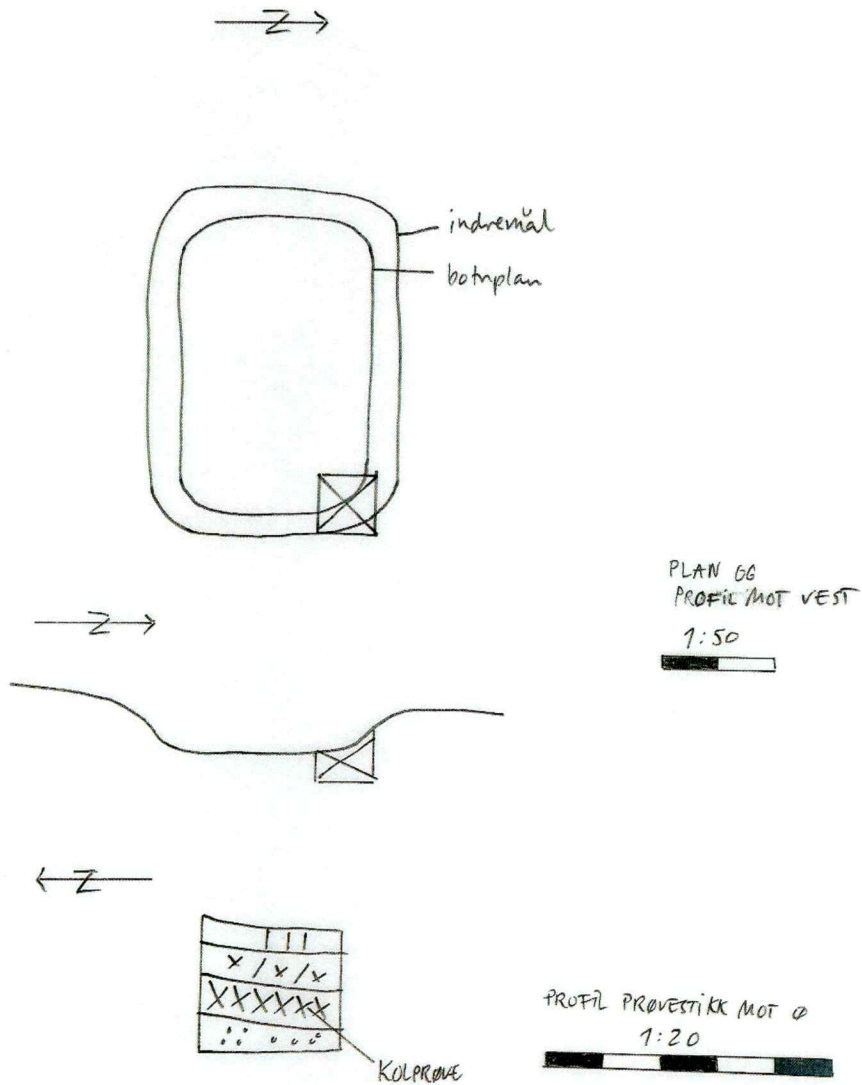
1. R1, plan og profil (1:50), profil prøvestikk (1:20).

R1 KOLGRØP
 BARSKRIND 19/2
 ÅL, BUSKERUD
 Teikna av: Anne Skogshovd

	TORV
/x/x/x/x	KULBLANDA MASE
xxxxxx	KULLAS
o::o::	UNDERGRUNN
~ ~ ~	LEIVE
⊗	PRØVESTICK

2. R2, plan og profil (1:50), profil prøvestikk (1:20).

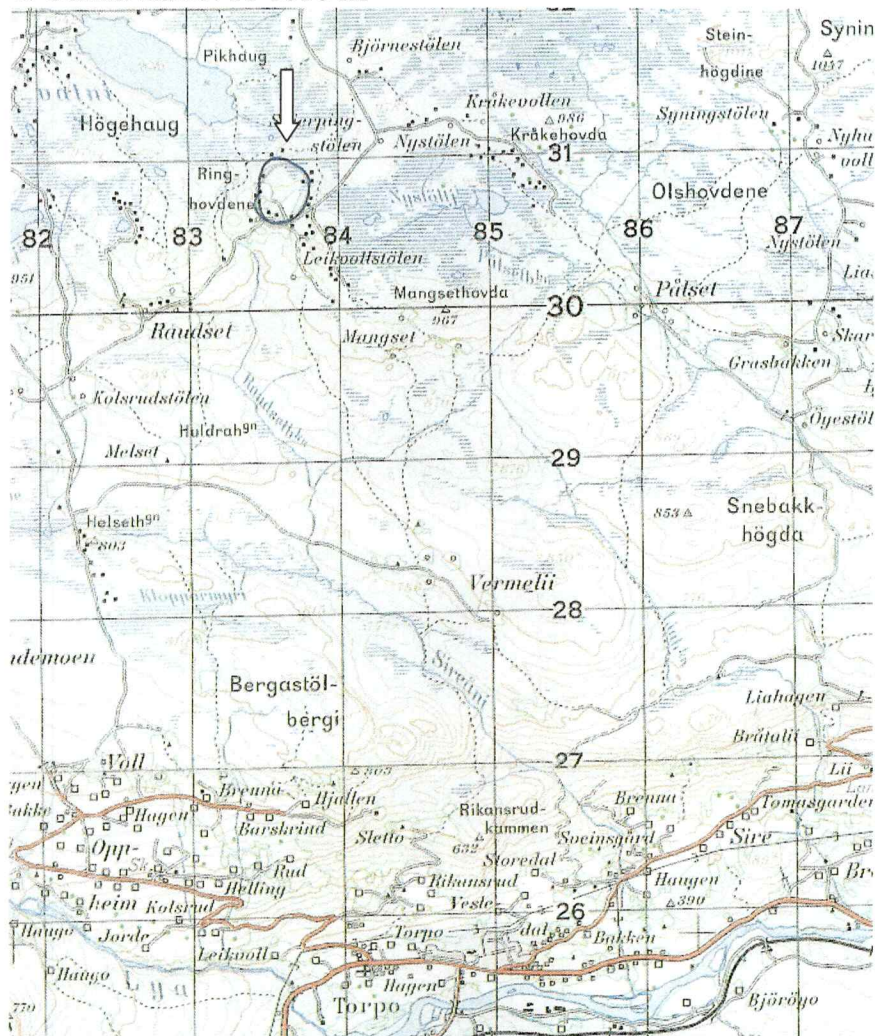
RZ KOLGROP
BARSKRIND 19/2
ÅL, BUSKERUD
Teikna av: Anne Slogghend

FOTOLISTE.

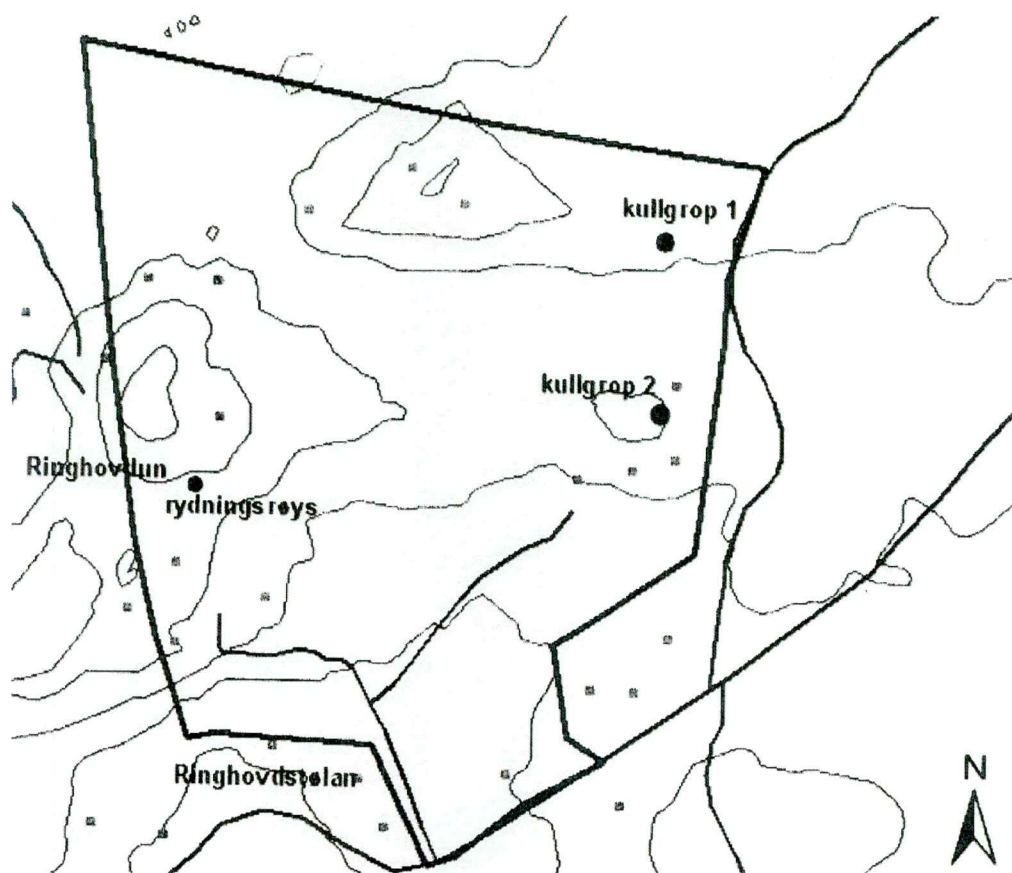
Cf.32504	Motiv	Retning mot	Fotograf	Dato
24	R2	Aust	AS	28.09.2006
23	R2	Nord		
22	R2, profil prøvestikk	Aust		
21	R1	Nordvest		
20	R1	Nord		
19	R1, profil prøvestikk	Nord		
18	R1, etter utgraving	Nord		
17	R2, landskap	Aust		
16	Landskap frå R1	Nord		
15	Landskap frå R2	Vest		
14	Landskap med R1 og R2			

KART

1. Utsnitt frå M711 1616 III

2. Kart over reguleringsområdet.

KOLPRØVER

Prøve nr.	Struktur nr.	Treslag		Gram	Beta inc. C14-dat. 68 % sannsynleg		
		Bjork	Furu		BP	AD	Lab.nr.
C55526/1	R1	28	12	26,5	--	--	--
C55526/2	R2	40	--	51,3	990 +/-40	980- 1160	Beta-224117

ANALYSER

Høg - Pollen, 876 842 262 MVA,
Helge Irgens Høg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 10/11-06.

Til Lil Gustafson.

Analyse av 2 kullprøver fra Ringhovdstølen, Barskrind, 19/2, Ål kommune, Buskerud, Tiltakskode 758057, Prosjektkode 420807, Aks. nr. 2006/257, C 55526.

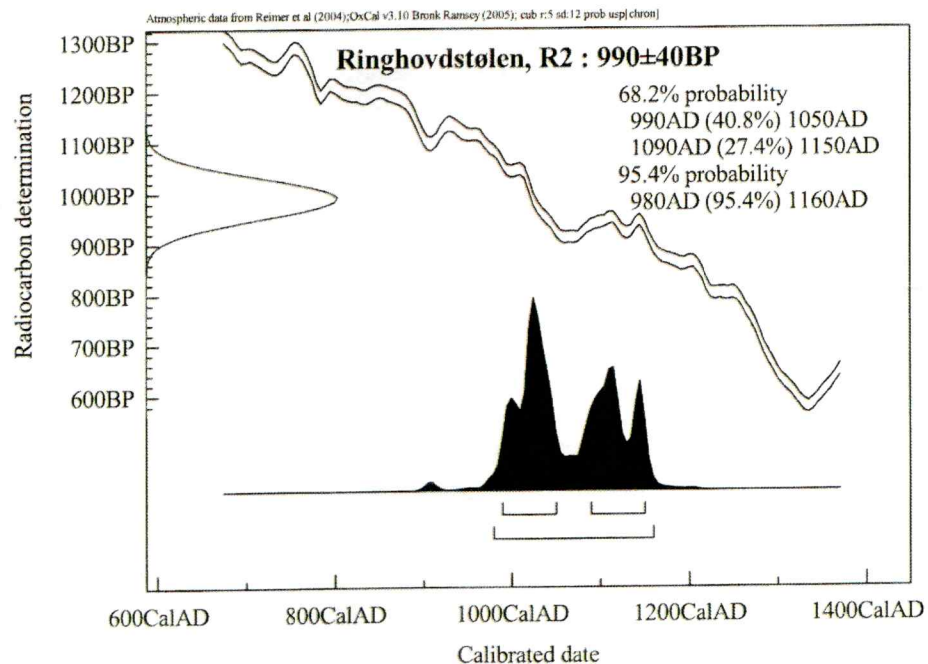
55521/1.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 28 Betula (bjerk) og 12 Pinus (furu). Godt daterbart materiale 4,6 g.

55526/2.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Betula (bjerk). Godt daterbart materiale 45,4 g.

Helge Irgens Høg

Dr. Lillian Gustafson

Report Date: 1/3/2007

Universitetet i Oslo

Material Received: 11/30/2006

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	$^{13}\text{C}/^{12}\text{C}$ Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 224116 SAMPLE : Ringhovd R2 ANALYSIS : Radiometric-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 980 to 1160 (Cal BP 960 to 800)	1000 +/- 40 BP	-25.6 o/oo	990 +/- 40 BP

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

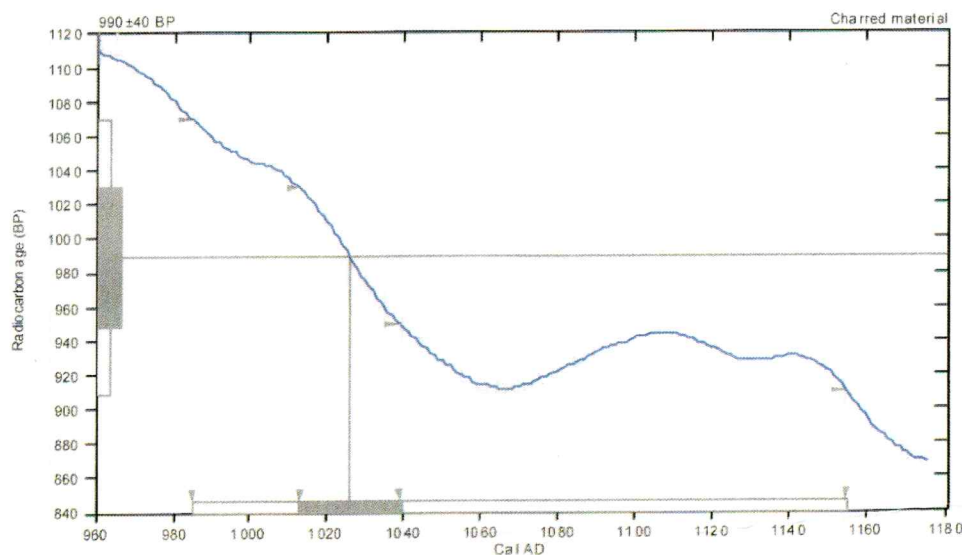
(Variables: C13/C12=-25.6;lab.mult=1)

Laboratory number: Beta-224116

Conventional radiocarbon age: 990±40 BP

2 Sigma calibrated result: Cal AD 980 to 1160 (Cal BP 960 to 800)
(95% probability)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 1030 (Cal BP 920)1 Sigma calibrated result: Cal AD 1010 to 1040 (Cal BP 940 to 910)
(68% probability)

References:

Database used
INTCAL04

Calibration Database

INTCAL04 Radiocarbon Age Calibration

IntCal04 - Calibration Issue of Radiocarbon (Volume 46, nr 3, 2004)

Mathematics

A Simplified Approach to Calibrating C^{14} Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, Radiocarbon 35 (2), p317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 SW 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: 805/667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

**Tilvekstkatalog frå gjenstandsdatbasen
C55526/1-2**

Produksjonsplass fra **jernalder/middelalder** fra RINGHOVDSTØLEN av BARSKRIND (19 /2), ÅL K., BUSKERUD.

1) Prøve, kull

40 bitar vart vedartsbestemt, 28 var bjørk, 12 var furu.

Vekt: 26,5

Strukturnr: R1 Kolgrop.

2) Prøve, kull

40 bitar vart vedartsbestemt, alle var bjørk.

Vekt: 51,3

Datering: AD 980-1160

Strukturnr: R2 Kolgrop.

Funnomstendighet: Arkeologisk utgraving. To kolgroper vart undersøkt med prøvestikk. Eit jernvinneanlegg og fleire andre kolgroper er kjende utanfor planområdet.

Orienteringsoppgave: Planområdet ligg ca 925 moh. ved Ringhovdstølen, ca. 5 km nord for Torpo tettstad.

Kartreferanse/-KOORDINATER: ØK, BQ 063-5-2 Projeksjon: NGO 1948 Gauss-K. Akse 2: 302131N, 173140

FornminneID: 96642

INNBRETNING/litteratur: Anne Skogsfjord, 20.10.2006, Innberetning i top.ark

Funnet av: Anne Skogsfjord, 2006.

Vedlegg 2-12 / Tilleg
Sak: 05/16307-15

Cf 32504 / 14

<No. 14>

Vedlegg 2 / Tilhører
Sak: 05/16307-15

133

023 NA 000000000000 1 4676 018244

10/10/2010

Ct 32504/15

<No. 15>

Ø22 NR ØPNØND NNN+ 1 4676 a18244

132

Vedlegg 3 / Tilleggs
Sak: 05/16307-15

Cf 32504/16

<No. 15>

021 NA DANPOND NNN+ 1 4676 218244

Vedlegg 4 / Tilhører
Sak: 05/16307-15

131

Cf 32504/17

<No. 17>

020 NQ 000000 NNI 0 4676 a18244

130

Vedlegg

Etikett 05116307-15

Ct 32504 /18

<No. 18>

Ø19 N19 ØPNØPNØ N1N1+ 1 4676 a18244

Vedlegg 6 / Tilhørsforhold
Saksnummer 05/16307-15

129

Cf 32504 / 19

(No. 19)

Vedlegg 7 / Tilhører
Sak 05 / 16307-15

128

018 NR BARNENS MNNT 1 4676 818244

Cf 32504/20

<No. 20>

Vedlegg 8 / Tilhører
Sak: 05/16307-15

127

Ø17 NQ ØØØØØ NNN+ 1 4676 218244

Cf 32504 / 21

<No. 21>

126

016 NR ØRDRØND NNN+ 1 4676 218244

Vedlegg 9 / Tilhører
Sak: 05/16307-15

Cf 32504 / 22

<No. 22>

015 NR DANPOND NINH 1 4676 a18244

Vedlegg 10 / Tilhører
Saksnr. 05/16307-15

125

Cf 32504/23

<No. 23>

014 NA BPNBNB NNN+ 1 4676 818244

Vedlegg 11
Seri: 05/16307-15

124

Cf 32504/24

<No. 24>

013 NR BANGOND NINT 1 4676 818244

Vedlegg 12 / Tilhørene
Sak: 05/16307-15

123